

**Totivs Ivris Canonici Compendivm, Siue, Brevis Svmma In
Qvinque Libros Decretalivm Sacri Concilii Tridentini
Decretis Accommodata**

In Qva Ivris Canonici Primæ Institutviones, seu Elementa ita traduntur, vt plurima breuiter ac decisiuè explicentur, & Canonum, Glossarum, ac Doctorum receptorum auctoritate communiuntur ...

Axel, Johannes Honorius van

Coloniae Agrippinae, 1656

De decimis primitiis & oblationibus. Titulus XXX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61552](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61552)

re quoad temporalia, & spiritualia, vel habent eas convertendas in suam utilitatem juxta clem. 1. §. quidam etiam ecclesias curam, & ibi gl. in verb. ad mensam, de excess. pral. & clem. 1. §. pramissa, & ibi gl. in verb. de mensa, de suppl. neglig. pralat. c. de monachis, & ibi post gl. fm. Pavor. num. 9. de preb. non fit concursus, sed ad nutum amovibiles ponuntur in eis, quibus tenentur ad sustentationem, clem. 1. §. sane de jure pat. Rot. decis. 553. part. 2. in re collect. per farinac. servata dispositione, c. in monasterio sess. 25. de regular. Rot. decis. 153. part. 2. in re collect. per farinac. 1. de Capell. Monach. Rot. cler. 21. de prebend. in antiquior. &c.

Quando vero ecclesie parochiales non sunt de mensa, sed unitae quoad temporalia, tunc Vicarii perpetui ad nominationem eorum, in quorum ecclesiis unitis ponuntur, cum ipsorum ordinariorum, seu eorum Vicariorum, praevidio examine, approbatione deputantur sine ullo concursu, Pius V. constit. 46. in Bullari. antiquo c. de monach. de preb. Garc. de benef. part. 9. c. 2. §. 2. num. 285. & 289. & seqq. etiam quando contingit hujusmodi Vicarias vacare in mensibus reservatis, Garc. de benef. part. 9. c. 2. §. 2. num. 304. & 308. Pius V. constit. 46. in Bull. antiqu. §. ita tamen quod, seu aliter sint reservatae: Garc. de benef. par. 9. c. 2. §. 2. numer. 316. & seqq. Gonz. super reg. de mens. & altern. gloss. 5. §. 3. n. 59. 60. & seqq. & habent locum c. 1. de preb. in 6. & clem. 1. in princ. de jure pat. Loquentia de congrua portionis assignatione. In prioratibus & aliis beneficiis regularibus curatis etiam solitis commendari saecularibus non fit examen per concursum, Garc. de benef. part. 9. c. 2. §. 1. num. 197. & seqq. ubi refert decis. Rot. & num. 199. Gonzal. super reg. de mens. & alter. gl. 6. n. 162.

Efficitur quis de parochia & acquisitione, & translatione domicilii, c. fm. h. tit. & ibi

gl. in verb. habitatores, Pan. & Can. c. propofuisti de for. compet. nulla habita licentia curati prioris domicilii, c. fm. & ibi Pan. num. 1. & 2. per illum tex. hoc tit. l. domicilium & l. incola 2. & ibi gl. fm. & Doct. ff. ad municipales l. si in parochia C. de incol. & c. lib. 10. potest negligente parochus defensionem Ecclesie suscipere, & indebite alienata cum fructibus reposcere, ad quaer personam alterius ecclesie, non admittuntur, quia iudicium est privatum; gl. in c. si quis presbyteros in verb. personis de reb. eccl. non alien. Greg. 15. decis. 381. num. 1. & ibi annot. & quoad necessaria & Sacramenta confessio-³² nis & eucharistiae sola habitatione in parochia ad tempus, dummodo non stet in parochia ad momentum temporis vel paucis diebus, arg. c. pen. & ibi gloss. in verb. commorantis de ver. signif. in 6. & Can. Fr. Aret. c. repellatur num. 13. & 14. de accus. Fel. in c. quoniam de off. ord. licet ibidem non transtulerit domicilium, l. municeps 2. §. utiles ff. ad municipales & c. gloss. in clem. 1. in verb. parochialis, & ibi Pan. num. 6. & Can. de privil. Pan. in c. omnis utriusque num. 23. de panit. & remiss. quae non sufficit quoad voluntaria Sacramenta, Navar. conf. 1. hoc tit. gl. in clem. 1. in verb. parochialis, & ibi Can. de privil.

De decimis primitiis & oblationibus.

Titulus XXX.

SYMMARIA,

- 1 Decima est omnium mobilium sive fructuum juste quaestorum pars Deo debita.
- 2 Laici jus decimae non praescribunt, circa quantitatem ejus praescribunt quando consueverunt solvere nisi servatur ad eandem rationem secus si differuntur.

Aaaaa 3 3 Decima

- 3 Decima diminuta decima est.
- 4 Parochialis ecclesia rector non habens aliunde congruam sustentationem, potest illam petere ab illis qui decimas prescripserunt.
- 5 Privilegiatis super decimis non solvendis aut recipiendis.
- 6 A Quocunque decimas percipiente.
- 7 Decimarum alia est personalis qua solvitur de his que proveniunt ex negotiatione & aliis industriis personarum.
- 8 Alia est pradialis que solvitur de frugibus & fructibus, de pensionibus domorum vel redditibus molendinorum.
- 9 Alia sunt mixta que solvuntur de animalibus & eorum fetibus lacte pilo lana.
- 10 Pradiales debent dari statim ut fructus percipiuntur excepto saccharo.
- 11 Personales non statim necessario solvende sunt sed in fine anni propter minutias.
- 12 In agnis & aliis similibus solvuntur mediores cum aliquantulum fuerunt impinguati.
- 13 Decimarum alia sunt majores, qua ex laboribus terra cum integritate percipiuntur.
- 14 Alia minuta ut partus animalium & qua percipiuntur de pullis ovium & hortis.
- 15 Decima a laicis debentur clericis.
- 16 Decimas pradiales clerici indistincte tenentur solvere sacerdoti ecclesie parochialis sive pradia sita sint in aliena parochia sive propria.
- 17 Decimas personales clerici tenentur solvere quando sibi acquirunt licite.
- 18 Si acquirunt ecclesie de eis non solvunt decimas personales, nisi ab alia ecclesia percipiant sacramenta.
- 19 Religiosi omnes super solutione decimarum privilegiati ad quarum decimarum solutionem teneantur.
- 20 Decima solvende sunt curatis parochialium ecclesiarum.
- 21 Aut eis quibus ecclesia parochialis est incorporata.
- 22 Episcopo debetur canonica portio.
- 23 Personales solvende sunt ecclesie in qua laici audiunt divina & recipiunt sacramenta.
- 24 Pradiales, ecclesia loci ubi sita sunt pradia.
- 25 Mixta solvende sunt ecclesie loci ubi animalia pasuntur.
- 26 Decima personales solvantur de lucro deductis pretio & expensis factis necessarie utiliter aut voluptuose.
- 27 Damni vero accepti nulla habetur ratio.
- 28 De fructibus pradiorum, redditibus molendinorum piscationum &c. & fructibus animalium solvuntur decima non deductis expensis que fiunt pro fructibus percipiendis.
- 29 Sunt onus reale.
- 30 Contra non solventes decimas ad petitionem rectoris etiam extra iudicium potest fieri monitio generalis fulminans excommunicationem ac postea non solventes denunciari.
- 31 Decimas subtrahentes ecclesie aut impediennes earum solutionem excommunicantur.
- 32 Poena religiosorum exceptorum a solutione decimarum qui novatum aut alias decimas ecclesie debitas, ad eos non spectantes appropriare sibi presumpserunt aut exquisitis coloribus usurpare.
- 33 Poena religiosorum mendicantium, & aliorum qui decimas non percipiunt qui in sermonibus vel alibi proferunt aliqua que possunt subtrahere auditores a solutione decimarum quarum solutionem certis diebus & in confessionibus tenentur suadere sub gravibus penis.
- 34 Laici jus decimandi acquirere non possunt prescriptione etiam tanti temporis cuius iunctura non extat memoria.

- 35 Laici an possint acquirere libertatem à solutione personalium seu pradiarum decimarum consuetudine vel prescriptione.
- 36 Decimarum quæ jure divino debentur causa est summaria.
- 37 Novato est ager de novo ad cultum redactus.
- 38 Ecclesia habens generaliter decimationem alicuius loci dicitur etiam habere decimationem novalium.
- 39 Quæ regula fallit duobus modis.
- 40 Primitia sunt prima fruges prædiorum Deo reddenda & debentur Ecclesia parochiali in cuius limitibus reperiuntur prædialia.
- 41 Oblatio est donatio alicuius rei licite acquisita facta à Christiano gratis Deo vel Ecclesie.
- 42 Cadit jure tituli presbytero Ecclesia parochialis.

PRÆTEREA sunt de jure parochiali, decimæ, primitiæ, c. cunctis §. de his vero & cc. seqq. 16. q. 1. c. 1. & c. quicumque & cc. seqq. 16. q. 7. c. causa de verb. sig. c. præter hoc §. percipientes vers. deinde 32. dist. & oblationes, c. quia sacerdotes, & cc. seqq. 10. q. 1. Decima est omnium ¶ mobilium sive fructuum iuste quæsitorum pars Deo debita, c. 1. in princ. c. cum homines. c. tua nobis, c. ex transmissa b. tit. c. non sunt ferend. sess. 25. sic dicta, quia de decem partibus datur una, d. c. cum homines, ex benigna interpretatione, satis est pro decima aliquid solvi: laici jus decimæ ¶ nõ præscribunt, circa quantitatem eius præscribunt, c. statuimus, & ibi Pan. post Host. nu. 7. de transact. late gl. 1. in c. hoc tit. in 6. contra gl. 1. in c. quicumque 1. 16. q. 7. Franc. Marc. dec. 205. pan. 1. & q. 128. n. 9. par. 2. Bald. in l. competit in fin. C. de præscr. 30. vel 40. an. quando consueverunt solvere uniformiter, ad eandem ratio-

ne, secus si difformiter, quia uno anno consueverunt solvere plus, altero minus: Franc. Marc. d. dec. 205. par. 1. & decis. 198. par. 2. decima ¶ diminuta decima est, nisi verbum adjectum, integra, cum omni integritate, faciat, ut intelligatur de decem partibus una, c. in quibusdam §. fin. & ibi glos. fin. & Can. hoc tit. Rot. divers. decis. 165. par. 2. Deus enim qui dignatus est totum dare, decimam dignatur recipere, non sibi sed clericis profuturam, c. parochianos hoc tit. c. decima 16. q. 1. pro necessariis alimentis, adeo quod ecclesie parochialis ¶ rector, non habens aliunde congruam sustentationem, potest, prescriptione non obstante, petere sustentationem ab illis qui decimas, alias ad ipsam parochialem ecclesiam spectantes præscripserunt, c. de Monachus, c. extirpanda de præb. Achil. dec. 5. hoc tit. Greg. 15. decis. 397. num. 2. & ibi annot. & à privilegiatis ¶ super decimis non solvendis, arg. c. dilecti filii hoc tit. aut recipiendis privilegio nõ obstante, c. statuto §. ubi autem hoc tit. in 6. & à quocumque ¶ decimas percipiente nulla consuetudine obstante, c. extirpanda de præb. Zab. in c. commissum in fin. ad cuius solutionem d'æcelaus compellit, etiam religiosos exemptos, si non agitur de rebus exemptis, d. c. statuto §. diocesani, ac religiosos alterius diocesis, quando parochialis ecclesia & decimæ illi debitæ sitæ sunt intra fines suæ diocesis, c. sane de for. compet. appellatione remota, c. tua el 2. in fin. hoc tit. & ibi Can. & potest iudiciũ incipere, præmissa monitione à præcepto & correctione, Clem. dispendiosam de iudic. In hoc titulo tractatur de decimis quæ descendunt à jure spirituali, & non de illis quæ descendunt à jure temporali, quarum exactio auctoritate regis vel Principis initiata est, & proprie non appellantur decimæ, ac cadunt in laicos, Bald. conf. 419.

vol. 1. c. generali, & ibi gloss. in verb. regalia de elect. in 6. Bald. in tit. episcopum, vel Abbatem & c. feud. dar. non poss. c. 1. num. 8. Rot. farin. decis. 684. par. 1. Greg. xv. decis. 404. & ibi annot. & consistunt in certa quantitate, & non in quota ut decimæ spirituales, c. in tua hoc tit. Rot. farin. d. dec. 684. n. 2. c. commissum hoc tit.

7 Decimarum alia est ꝑ personalis, quæ solvitur de his quæ proveniunt ex negotiatione, etiam immobilium, c. pastoralis, & ibi Pan. in 3. not. hoc tit. artificio, militia, venatione, Zab. in c. commissum in 2. quæst. hoc tit. piscatione, c. pervenit hoc tit. quando piscatio & venatio liberæ sunt, quod si inde precium, vel pars aliqua solvatur, censentur prædiales, Innoc. in c. non est in princ. hoc tit. & ibi Pan. numer. 5. & Cav. & aliis industriis personarum, c. decima 16. quæst. 1. c. non est c. ex transmissa c. pastoralis hoc tit. Alia est ꝑ prædialis, quæ solvitur de frugibus, & fructibus; c. cum homines c. de terris c. ex parte hoc tit. c. fin. de paroch. & c. de pensionibus domorum, c. commissum & ibi Pan. numer. 5. hoc tit. vel redditibus molendinorum, sive molunt super aqua, c. pervenit hoc tit. sive adventum, c. ex transmissa hoc tit. Fr. Marc. decis. 530 part. 1. c. pastoralis hoc tit. Aliæ sunt ꝑ mixtæ, quæ solvuntur de animalibus, & eorum foetibus, lacte, pilo, lana, d. c. pervenit, & ibi gloss. in verbo lana hoc tit. quæ partim sunt prædiales à prædiis, unde vivunt, partim personales propter eorum curam & custodiam, d. c. commissum c. ad apostolica, & ibi post gl. Zab. in 2. qu. hoc tit.

80 Prædiales debent dari ꝑ statim ut fructus percipiuntur, c. cum homines in fin. & ibi Collet. host. in c. pastoralis num. 8. Pan. in c. pervenit sub num. 3. hoc tit. Archid. in c. revertimini n. 5. 16. quæst. 1. specul. tit. de decim. sub num. 12. vers. item facit, & ibi Bal. in addit. percepti di-

cuntur quando terra continere se fructus desierint, l. se eius ff. de rei vendic. l. in bona fidei ff. de acq. rer. dom. Hinc est quod decima debet solvi prout fructus colligitur, ut ingrano in spica, in vino in vivis, in oleo in oliva, excepto saccharo, cuius decima non potest solvi in cannis, cum talis solutio foret inutilis, cum de facili corrumpantur, nec etiam in liquore, sed tantum in saccharo, omnesque illæ expensæ quæ fiunt ad saccharum, dicuntur expensæ factæ in colligendo fructus sacchari, & de jure non debent deduci, ut inferius dicitur. Card. Seraph. decis. 95. l. fin. ibi colligunt manibus in fructuosa c. de sacros. Trinit. Put. decis. 95. lib. 1. Personales ꝑ non statim necessario solvendæ sunt, quando merces venditæ sunt, licet statim solvere sit securius, sed in fine anni propter minutias, Host. in d. c. pastoralis sub num. 8. Anchar. in 5. not. quia exactio & solutio particularis non minima habet incommoda, l. plane, & ibi gl. 1. alleg. concord. ff. fam. hercis. c. ex literis ibi propter possessionem minutias de pign. In agnis ꝑ & aliis similibus, nec meliores exigendi sunt, nec deteriores solvendi, solvuntur ergo mediocres, non statim ut nati sunt, sed cum aliquantulum fuerint fortificati & impinguati, c. quicumque 1. c. omnes decima 16. quæst. 7. Host. in d. c. pastoralis nu. 8. anch. in 5. notab. Quia indignum est offerre Deo, quod designatur homo, c. sacerdotes in fin. 49. dist. omnis decima tam personalis quam prædialis est de jure divino, Panorm. in c. in aliquibus num. 9. hoc tit. Item decimarum alia ꝑ sunt majores, quæ ex laboribus terræ cum integritate percipiuntur, c. ex parte 2. & 3. hoc tit. alia sunt minutæ, ut partus ꝑ animalium, & quæ percipiuntur de pullis, ovis, & hortis, c. ex multiplici c. ex parte el. 1. in fin. hoc tit. gloss. 1. in c. cum in tua hoc tit. & ibi Can.

- 15 Decimæ à laicis debentur † clericis, c. *decimas a populo* c. *quæst. in fin. 16. quæst. 1. c. pervenit c. nuncios. & seq. hoc tit.* à clericis non debentur clericis paribus, c. *novum genus hoc tit. d. c. quæst. in princ. & seq. sed illis clericis, à quibus spiritualium ministeriorum labores suscipiunt, c. 1. & d. c. novum genus in fin. hoc tit.* Clerici indistincte † tenentur solvere sacerdoti Ecclesiæ parochialis loci decimas prædiales, quia cum prædia habuerunt hoc onus annexum, transferunt in clericos cum suo onere, c. *cum contingat c. nuper hoc tit. c. si quis laicus 16. quæst. 1. Capr. concl. 99.* Sive prædia sint sita in aliena parochia, quia quilibet possessor tenetur eas solvere, c. *1. 2. c. dilecti c. licet c. in aliquibus, & c. seq. hoc tit.* sive in parochia propria, quia cum debeantur à prædiis, non potest dici confusa actio, l. *stychum §. addit. ff. de solut. nam clericus percipit de prædio suo fructus. ut dominus, & sibi ipsi solvit decimas ut Rectori, administratores enim sicut ab aliis, ita à seipsis exigere debent, d. c. novum genus. & ibi Anchar. ante num. 1. Z. ab. in 2. & 3. opposit. hoc tit.* Eadem ratione tenentur † solvere decimas personales, quando clerici sibi acquirunt, puta advocacione, vel aliis licitis modis; quia lucrantur ut laici & quilibet Christianus tenetur ipsas dare de omnibus licite quæsitis; c. *non est c. ex transmissa hoc tit.* si acquirunt † Ecclesiæ, de eis non solvunt decimas personales, nisi ab alia ecclesia percipiant sacramenta, d. c. *novum genus. & ibi Anch. in princ. Z. ib. in princ. & in 4. opposit. vers. 6. intellectus. & Can. latius Capr. conclus. 99. numer. 10. & seqq.*
- 16 Religiosi omnes † super solutione decimarum privilegiati, de terris alienis, & acquisitis post Concilium Lateranense celebratum anno 1215. Pontificatus Innocentii tertii anno decimo quinto, de quibus decimæ debentur ecclesiis, etiam si eas propriis manibus aut sumptibus excolant, decimas persolvere tenentur ecclesiis quibus antea persolvebantur, nisi cum ipsis aliter composuerint, c. *nuper hoc tit. quod limitat c. ex parte 1. hoc tit. Const. Alex. 3. qui fuit creatus anno 1159.* Soli Cistercienses & hospitalarii Hierosolymitani non tenentur solvere decimas de prædiis ante dictum Concilium Lateranense acquisitis, quæ propriis manibus aut sumptibus excolunt, c. *ex parte 1. hoc tit.* Cæteri religiosi de novalibus suis, quæ propriis manibus vel sumptibus excolunt, & de nutrimentis animalium suorum, & de hortis suis decimas non persolvunt, de aliis rebus decimas ecclesiæ suæ non possunt subtrahere, d. c. *ex parte 1. Clem. 1. §. seu qui de terris hoc tit. c. licet eodem*, ad personales decimas non tenentur, quia ecclesiæ & monasterio acquirunt, d. c. *novum genus hoc tit.*
- Solvendæ sunt decimæ † sacerdotibus si-
ve Civitatis parochialium ecclesiarum, qui jure communi habent fundatam intentionem super jure decimarum, c. *cum contingat c. cum in tua hoc tit. Greg. xv. dec. 449.* & ex magis communi opinione rectoribus Capellarum parochialium non autem rectori matricis ecclesiæ, Pan. in c. *cum contingat nu. 8. hoc tit. & ibi Can. Lap. alleg. 66. nu. 5. Calder. conf. 2. hoc tit. qui distinguit an Rectori Capella sit assignata a parochia, vel certi homines, Rot. farin. decis. 1078. num. 5. part. 1. contra lo. Andr. & specul. tit. de decim. in verb. unica, aut eis †*
- 21 quibus rectoria & parochialis ecclesia est incorporata per unionem, & non Vicario perpetuo in ea instituto, qui debet esse contentus sua congrua portione, c. *extirpanda, §. qui vero c. exposuisti de præb. Mohed decis. 5. hoc tit. Greg. 15. decis. 1074. num. 3. & ibi auctor.* Episcopus debetur † canonica portio, quæ jure novissimo est quarta, c. *quantam, & ibi gloss.*

Summa in Decretal.

Bbbbb

gloss.

gloss. in verb. tuaparte hoc tit. c. conquere
de off. ordin. cap. de quarta de præscrip. Rot. di-
uers. dec. 31. in prin. & numer. 4. par. 1. & 2. sed
hæc dispositio iuris communis non habet
locum in regnis Hispaniarum, in quibus ec-
clesiæ cathedrales, dignitates, & multa be-
neficia sunt fundata super decimis, vel sal-
tem de eis percipiunt, Greg. 15. decis. 429.
23 numer. 6. Personales ꝑ decimæ sunt solu-
endæ ecclesiæ parochiali in qua laici audi-
unt diuina, & recipiunt Sacramenta: cap.
ad apostolica hoc tit. cap. fin. de paroch. prædia-
24 les, ꝑ ecclesiæ loci vbi sita sunt prædia, cap.
commissum cap. cum homines c. quoniam hoc
tit. de omnibus prædiorum fructibus, siue
simul, siue diuersis temporibus anni, in eo-
dem horto vel agro diuersa semina sparsa
fuerint, d. c. ex parte 2. hoc tit. & possessio dec-
imandi in vna fructuum specie puta fru-
menti, prodest quoad alias quascumque et-
iam nouas fructuum species loco frumenti
seminatas, cap. cum in tua, & ibi Pan. numer.
5. & 6. hoc tit. Per consuetudinem induci
potest vt debeantur ecclesiæ loci, vbi admi-
nistrantur Sacramenta, ad quam inducen-
dam sufficiunt decem anni, quia est præ-
ter ius, d. cap. ad apostolica in fin. Pan. in cap.
cum sint numer. 6. in fin. hoc tit. Rot. diuers. de-
cis. 163 numer. 4. par. 2. Ab episcopo vel
alio clerico læculari, vel religioso, cum non
habeant parochiam, & allegant præscrip-
tisse decimas prædiales, probari debet titu-
lus, & tempus 40 annorum, aut possessio
immemorialis, quia ius commune illis resi-
stet, cap. 1. de præscr. in 6. Pan. in cap. nuper
numer. 5. hoc tit. Hinc decimarum prædi-
alium solutio, ab eo qui in vna parochia de-
git, & in alia prædia colit, siue sit dominus,
siue sit colonus, fieri debet in loco, in quo
sita sunt prædia, ex communiore Docto-
rum opinione, cap. cum sint cap. ad apostolica

hoc tit. & ibi gloss. in verb. consuetudo de cogn.
spirit. & ibi DD. cap. super eo, quia illud non
est per legem scriptam decisum, & ideo re-
currendum est ad consuetudinem, quia
principaliter est ius consuetudinarium, d.
c. cum sint & ibi gl. in verb. ad consuetudinem
& Can. gl. fin. in d. c. apostolica, c. in quibusdam
§. fin. & ibi gloss. fin. hoc tit. A. hil. decis. 3. & 6.
eodem, propter mixturam operum colentis,
& prædij, à quo fructus percipiuntur; quia
in materia consuetudinaria attendenda est
consuetudo, la. in l. de quibus num. 22. & ibi
DD. communiter ff. de legib. Nicol. Euerard in
loco à rat. leg. larg. num. 77. & seqq. Mixta ꝑ
soluendæ sunt ecclesiæ loci, vbi animala
palcuntur, d. c. commissum d. c. ad apostolica &
ibi gl. in verb. personalis Zab. in 2. qu. 1. 2. c. de
verb. & rer. signif. l. pecoris pascendi ff. de feruit.
rust. præd. de herba, feno, fœtu, lacte, pilo la-
na, Zab. in Clem. 1. in 15. & 16. qu. hoc tit. pa-
stor vero de mercede sua debet decimam
personalem, Zab. in d. c. cum sint in 2. qu. & in
Clem. 1. in 15. quæst. in fin. hoc tit. Personales
ꝑ decimæ soluantur de lucro deductis pre-
26 tio & expensis in mediatoribus, euectioni-
bus, gabellis, & in eundo, redeundo, nego-
tiano, faciendore meliorem factis, non
solum necessario & vtiliter sed etiam volup-
tuose, etiam quando negotiatio consistit
circa immobilia, c. pastoralis in princ. hoc ti-
tul. & ibi gl. Hostiens. nu. 7. Anchar. n. 2. 4. & 6.
Io. And. num. 11. & 15. & Can. quia in negoti-
atione præcipue operatur manus hominis,
Hostiens. in d. c. pastoralis sub nu. 5. vers. sed qua
est ratio & nu. seqq. & ibi Pan. num. 7. & num.
9. de talias rationes, ideoque facta laboris,
pretij, & expensarum pro conseruandis &
tuendis mercibus compensatione, solum
quod superest intelligitur lucro esse: glo. sin-
gularis in l. per diuersas in verb. quam alijs cau-
sis vers. vel die C. mand. l. illud & ibi gl. in verb.
lucrum

lucrum c. de collat. Ancar. in d. c. pastoralis n. 2. & seq. & num. 4. & 6. Io. And. num. 11 & seq. 27 & num. 15. damni t̄ vero accepti, ac expensarum factarum pro restauratione mercium, nulla habetur ratio; vt si mercator emit centum libras mercium, & casu fortuito medietatem amisit, nihilominus de lucro alterius medietatis decimam soluet, absque vlla deductione pretij medietatis amissarum mercium, aut etiam pretij aliarum librarum, quas pro restauratione aut loco amissarum cœmit, sed casum fortuitum suis peccatis imputabit, cap. pastoralis in fin. ibi portio mercis depereat hoc tit. & ibi Host. sub nu. 11. in verb. decimandis & Can. Ancar. vero ibidem n. 9. & Io. And. nu. 7. distinguunt an damnum contingat in eisdem mercibus an in diuersis, licet alias regulariter fiat lucri & damni compensatio, §. de illa in fin. Instit. de societ. l. si negotio ff. de negot. gest. & ibi gl. Bart. & DD. l. mutius ff. pro socio, De fructibus prædiorum t̄ redditibus molendinorum, piscariarum &c. & fructibus animalium, soluntur decimæ non deductis de prouentibus decimandis expensis, quæ fiunt pro fructibus percipiendis, aut pro restaurando detrimento quarumcumquererum, ex quibus decimæ soluntur; quoniam, salua decima, fructus efficiuntur eorum, qui faciunt dictas expensas, & penes dominum remanent res restauratæ, de cap. pastoralis & §. expensas & §. fin. & ibi Pan. num. 9. cap. cum homines c. ex parte canonicorum c. non est 29 & c. seq. & c. tua nos hoc tit. Sunt onus t̄ reale, d. c. pastoralis & c. cum non sint ab homine hoc tit. exiguntur decimæ præsentis temporis à colonis, qui rei insistent, d. c. in quibusdam hoc tit. præteriti vero temporis nouo possessore vel antiquo adoptionem ecclesiæ, c. cum homines & ibi Pan. nu. 6. hoc tit. & Can. Franc. Marc. decis. 549. par. 1. Pan. in c. pa-

storalis num. 5. hoc tit. antequam tradantur sunt in domino ecclesiæ, adeo quod poterit ipsas vendicare; c. tua nobis & ibi Pan. num. 5. 7. 12. & 13. hoc tit. d. c. pastoralis ibi quoniam salua decima fructus efficiuntur eorum & c. c. decimæ ibi res alienas inuadunt 16. q. 1. prius soluendæ sunt, quam census & tributa, vel saltem hi ad quos census & tributa indecimata peruenerint, ea decimare coguntur ecclesijs, quibus de iure debentur: c. cum nō sit ab homine, fructus ipsi alienari non possunt sine onere decimarum, de cap. pastoralis & ibi Pan. num. 5. d. c. cum non sit ab homine in fine. adeo quod is penes quem reperiuntur fructus, teneatur ad decimas, siue sit Dominus siue colonus, siue quilibet alius, cui etiam gratis detur portio fructuum, c. à nobis hoc tit. late Pan. in c. tua nobis num. 14. & seq. eod. imo potest rector ecclesiæ, cui debentur decimæ, prohibere colonis ne fructus colligat, nisi ipso præsentem aut eius nuncio, d. c. ex parte el. 2. hoc tit. & ibi Pan. n. 5. specul. tit. de decimis n. 12. & ibi Bald. in addit.

Contra non soluentes t̄ decimas prædia- 30
les aut personales, tam pro decimis in futurum soluendis quam præteritis non solutis ad petitionem rectoris, vel à iudice ex officio, ac etiam extra iudicium, potest fieri monitio generalis fulminans excommunicationis sententiam, ac postea non soluentes denunciari, & contra contumaces implorari auxilium brachij sæcularis, quæ est bona practica ad euitandum litigia. Clem. dispendiosam & ibi gloss. in verb. pramoniti & verb. coerceri de iud. Zab. n. 26. 27. & 28. Vital. n. 43 & seq. pulchre Ancar. nu. 4. & Can. c. tua nobis in fine ibi ratione personarum aut etiam prædiorum gl. fin. & Can. hoc tit.

Subtrahentes decimas t̄ ecclesijs aut im- 31
pedientes earum solutionem excommunicantur, nec ab hoc crimine, nisi plena resti-

tutione secuta, absolvuntur, c. omnes decima
16. qu. 7. e. pervenit cum duob. cc. seqq. hoc tit.
c. 12. sess. 25.

- 32 Religiosi quicumque, ꝑ exempti à solu-
tione decimarum, qui novalium, aut alias
decimas ecclesiis debitas, ad eos non spe-
ctantes appropriare sibi præsumperint, aut
exquisitis coloribus usurpare, per immixti-
onem animalium familiarium, vicinorum,
aut aliorum cum suis, simulatas animalium
emptiones, vel traditiones terrarum suarū
aliis ad excolendum liberarum à decimis,
ut maiores consequantur redditus; nisi post
requisitionem unicam per eos, quorum in-
tererit, super hoc eis factam, à præmissis de-
stiterint intra mensem, aut si de eis quæ con-
tra præmissa usurpare vel retinere præsum-
perint, intra duos menses, qui currunt à die
factæ requisitionis, damnificatis eccle-
siis emendam non fecerint competentem,
sunt & tandiu manent ab officiis divinis &
aliis puta sacristia, œconomatu, admini-
strationibus & beneficiis suis suspensi, do-
nec destiterint & satisfecerint, sufficitque
iudicis declaratio super desistentia & satis-
factione, sine alia absolutione. Religiosi
vero huiusmodi administrationes, vel be-
neficia non habentes, sententiam excom-
municationis incurrunt ante satisfactionem
condignam, nullatenus absolvendi, Clem. 1.
hoc tit. & ibi glos. & DD. nec hoc casu textus
in d. Clem. curavit repetere officia, quasi
sola suspensio ab eis esset nimis parva pœna,
gloss. marg. in d. Clem. 1. Religiosi mendican-
tes, ꝑ vel alii qui decimas non percipiunt in
sermonibus vel alibi, proferentes aliqua
verba, quæ possunt subtrahere auditores à
solutione decimarū, sunt ipso facto excom-
municati, & tenentur requisiti à rectoribus
ecclesiarum, Vicariis, vel loca tenentibus,
quoties populo prædicabunt in prima do-

minica, quarta, & ultima quadragesimæ, &
in festis Ascensionis dominicæ, Penteco-
stes, Nativitatis, Beatissimæ Virginis Mariæ
matris Dei, audientes expresse informare,
nec non his, quorum confessiones audient
conscientiam facere, quod decimas solvere
non omitant; quod si forte in prædicatio-
nibus hoc ipsum supradictis diebus suade-
re scienter omiserint, per superiores suos
graviter puniuntur, qui vero scienter post
posuerint confitentibus conscientiam face-
re de solvendis decimis, ab officio prædica-
tionis tandiu ipso facto manent suspensi,
donec confitentibus ipsis, si hoc ipsum sibi
dicendi commode facultatem habuerint,
conscientiam fecerint, & exinde excommu-
nicationis incurrunt sententiam, si prædi-
care præsumperint dicta negligentia non
purgata, Clem. cupientes de Perus. c. 1. hoc tit. in
6. & ibi Can. notans.

Laici decimas sive jus ꝑ decimandi acquirere non possunt præscriptione, c. causam
de præscript. etiam tanti temporis, cuius initium
non extat memoria, Felin. in d. c. causam n. 2.
plures cumulans & ibi Pan. & Can. communi-
ter c. 1. 16. qu. 7. cum allegatione privilegii
vel tituli feudalis, nisi vel fama privilegii,
vel recognitio, vel aliud æquipollens pro-
betur, Colledarius in c. ad hac n. 5. & 6. offerens
ita servare Cancellariam apostolicam hoc tit. ap-
probatus à Rota divers. decis. 215. per totam part.
2. plures cumulans. Ratio est, quia laici eas de-
cimare non possunt, & habent malam fidem
non probato titulo, vel concessione sibi fa-
cta, c. fin. 16. quest. 1. c. decimas & ibi gloss. 1. 16.
quest. 7. c. quamvis c. prohibemus hoc tit. glo. fin.
in d. c. causam. & in eo qui non potest possi-
dere possessio immemorabilis nō facit præ-
tium privilegium, Felin. in d. c. causam n. 2.
& ibi Can. Crescent. decis. 1. hoc tit. Iusto titu-
lo eas possident, si probent infeudationem
ab an-

ab antiquo factam de decimis, d. c. à nobis & ibi gl. fin. & Can. hoc tit. quas in alium lacium vel clericum ullo modo transferte non possunt, nisi de consensu Episcopi, d. c. prohibemus & ibi gloss. nec oppignorare alicui Ecclesie vel personæ, nisi illi ad quam de jure spectant, c. fin. hoc tit. hodierno jure decimæ alicui laico in sæculo remanenti in feudum aut alias perpetuo, vel ad longum tempus non possunt concedi à Prælati Ecclesie, quia est jus mere spirituale, & Prælati qui contravenit à statu suo succidatur, & donec emendet, dolore suæ jaceat ruinae prostratus, c. quamvis hoc tit. & ibi Can. fructus decimarum possunt concedi laico ex causa ad tempus vitæ suæ, gloss. in d. c. quamvis in verb. concesserit & ibi Can. communiter Mohed. decis. 7. de locat. & cond. & decis. 17. eodem inter omissus Franc. Marc. qu. 198. n. 11. par. 2. Præterea laici non possunt ꝑ acquirere libertatē à solutione personalium sive prædialium decimarum consuetudine, vel præscriptione, repugnat enim juri divino morali cuius transgressio inducit peccatum; c. fin. de consuet. Pan. post Innoc. c. in aliquibus nu. 9 hoc tit. Felin. multos citans in c. causam num. 1. de præscript. & ad eorum solutionem clericis faciendam, laici, si forsan moniti reddere noluerint, aut solvere neglexerint, Ecclesiastica distictione, c. nuncios c. non est vers. 1. c. tua nobis §. verum hoc tit. & censura Ecclesiastica, c. ex parte 2. c. in quibusdam hoc tit. coguntur, atque de subtractis & retentis dignam satisfactionem compelluntur exhibere, c. cum homines hoc tit. censura Ecclesiastica non fertur pro levibus & parvis culpis, sed pro mortali imponitur crimine, c. nemo et 2. & c. nullus 11. qu. 1. Vnde laici allegantes solam consuetudinem vel præscriptionem, appellatione remota, ad solutionem decimarum compelluntur, c. tua nobis in fine hoc

tit. & ibi Pan. n. 8. & 9. & admittitur eorum appellatio, quando allegant exemptionem Papæ, d. c. à nobis. quæ si sit realis, eximit terras ab onere decimarum, & coloni privilegio participant, si vero personalis, eximit terratum dominos, ne de sua parte solvant decimas, quas coloni de sua parte solvunt, Clem. 1. & ibi gl. in verb. excolendas in fine Tab. n. 21. Ancar. n. 6. & Can. Pan. in c. ex parte el. 1. n. 4. & 5. hoc tit. Rot. decis. 4. de privil. in antiq. & divers. decis. 23. num. 5. & 6. parte 2. aut compositionem legitimam, c. ex multiplici hoc tit. c. statuimus de transact. & ibi post gl. 1. DD. aut laudabilem clericorum desuetudinem; de non vendicandis aut petendis decimis, qua stante, qui non solvunt, non sunt in statu damnationis, Franc. post divum Thomam in c. 1. hoc tit. in 6. Pan. in c. in aliquibus in fine hoc tit. quia jura canonica requirunt negligentiam, c. non est vers. 1. ibi eas solvere neglexerit hoc tit. aut voluntatem, c. tua nobis vers. 1. ibi moniti reddere noluerint hoc tit. ut laici ob non solutas decimas incurrant mortale peccatum.

Summaria est ꝑ causa decimarum, quæ 36 jure divino debentur, sive quæstio sit cum debitore decimæ, sive inter duas Ecclesias super jure percipiendi, Clem. dispendiosam & ibi gloss. in verb. decimas de judiciu Panorm. num. 7. Vital. num. 37. & 38. & Can. non etiam earum quæ ex pacto, pollicitatione, ex voto, aut ex impositione summi Pontificis debentur, Clement. fin. b. tit. gl. in d. Clem. dispendiosam, in verbo decimis, & Zab. nu. 20. & seq. & Can.

Novale, est ꝑ ager de novo ad cultum redactus, de quo non extat memoria quod aliquando cultus fuerit, & qui prius modicum aut nullum fructum adferebat, cap. quid per novale de verb. signif. c. commissum & ibi gl. fin. & DD. hoc tit. semel novale semper

Bbbbb 3 cense-

- centetur iure novalium quoad immunitatem de non solvendis decimis, *c. fin. de privil.*
- 38 Ecclesia ꝑ habens generaliter decimationem alicuius loci dicitur etiam habere decimationem novalium, quia præteritæ, præfentes, & futuræ decimationes eodem iure illi competunt, *Archidiacon. in cap. cognovimus num. 3. 1. 2. quæst. 2. & ibi Præpos. & Can. Bald. in authentica excipitur numer. 5. C. de bon. qua*
- 39 *lib. & c. Fallit ꝑ in eo qui præscripserit decimas in aliena parochia, & de novo fiant novalia in eadem, quia cum perceptio decimarum ad parochiales ecclesias de iure communi pertineat, decimæ novalium quæ fiunt in parochiis earundem, ad ipsas procul dubio pertinere noscuntur, c. cum contingat & seqq. hoc tit. Fallit secundum in antiqua decimarum infeudatione facta laico, cuius occasione novalia non potest usurpare, c. tua el. 1. §. fin. & Achill. decis. 4. hoc tit. Privilegium quoque concessum clerico ratione Ecclesiæ super decimis non solvendis, comprehendit novalia, c. ex parte 3. hoc tit. similis concessio facta laico, quia est multum odiosa, est restringenda, ut novalia nõ comprehendat, gl. pen. in fine in d. c. ex parte 3. & ibi Pan. n. 4. & Can.*
- 40 Primitiæ sunt ꝑ primæ fruges prædiorum Deo reddendæ, quæ non sunt speciali nomine vel quantitate definitæ, sed arbitrio offerentium derelictæ, c. 1. vers. at vero primitiæ hoc tit. debentur Ecclesiæ parochiali in cuius limitibus reperiuntur prædia, quia ex eis debentur & censentur onera realia, *Achil. decis. 1. hoc tit. arg. c. fin. de paroch. & alien. paroch. & ibi gl. fin. c. cum sint homines & ibi gl. 2. & Can. hoc tit. & sunt de necessitate solvendæ, c. revertimini 56. qu. 1. c. præter hoc §. præcipientes 32. distinct. c. 1. in fin. ibi exigant & ibi gl. fin. hoc tit. Pan. n. 8. Abb. antiq. in fin. & Can. Achill. reprobata opinione D. Thomæ de-*

*cis. 2. eodem. Quando clerici parochialium Ecclesiarum eas petunt, quia laudabilis consuetudo clericorum non petentium primitias excusat non solventes à peccato, ut dictum est supra in decimis, De peculibus debentur primitiæ, puta de ducentis agnus unus, gl. fin. in d. c. 1. hoc tit. & ibi Can. Cancellaria apostolica non dat litteras super solutione primitiarum vel decimarum, quæ non proveniunt ex possessionibus, sicut sunt decimæ caseorum, ovorum vel animalium, *Collect. in d. c. 1. hoc tit. vers. & sciendum est.**

Oblatio est ꝑ donatio alicuius rei licite acquisitæ, 1. 4. qu. 5. in summa & c. 1. 2. & 3. & per tot. quæst. facta à Christiano, c. quanto de usuris. gratis Deo vel Ecclesiæ, cap. scriptum est 1. 4. quæst. 5. Pan. in c. causa n. 1. & 2. de verb. signif. ab infidelibus ecclesia non recipit oblationem sed æstimationem oblationum pro interesse, d. c. quanto, neque ab eisdem recipit personales decimas sed prædiales, c. de terris hoc tit. & ibi gl. sunt necessitatis & de iure debentur diebus dominicis & festivis quando rector est pauper, vel in loco est consuetudo dandi, Pan. in d. causa n. 2. & in rubr. de paroch. & c. num. 3. Put. decis. 173. lib. 1. extra dictos casus sunt voluntatis, Put. d. decis. 173. Pan. post Hostien. in d. causa n. 2. & latius in d. rub. de paroch. & alien. & c. n. 3. post D. Thomam. (quænam oblationis nomine intelligantur, traditur in c. cum inter vos De verb. significat.) cedunt ꝑ iure tituli præbytero Ecclesiæ parochialis etiam si fiant capellæ sitæ infra parochiam, vel imagini depictæ in muro alicuius parochiæ, aut alteri celebranti intra parochiam, quia Ecclesia parochialis fundat intentionem suam de iure communi super omnibus obventionibus spiritualibus contingentibus intra parochiam suam, c. pastorali & ibi Pan. n. 2. & Can. de his quæ fiunt à pralat. & c. Felin. in c. dilectum

dilectus num. 1. 2. & seq. de ordin. Pan. in rubr. de paroc. & c. n. 3. & 4. arg. à speciali in c. ad audientiam 1. de eccles. adif. c. Tholos. qu. 483. Qui liber potest oblationem facere nisi specialiter prohibeatur, c. oblationes 90 distinct. & ibi gloss. enumerat specialiter prohibitos quam vide & ibi Can.

De regularibus & transeuntibus ad religionem.

Titulus XXXI.

SUMMARI.

- 1 Abbates omnibus in dignitate constitutis Episcopo inferioribus & canonicis cathedralium Ecclesiarum proferuntur.
- 2 Hic titulus differt à titulo de statu monachorum & canonicorum regularium sicut genus à specie.
- 3 Regularia loca non possunt erigi sine licentia Episcopi prius obtenta.
- 4 Regulares sunt qui profitentur tria vota substantialia, videlicet paupertatem, castitatem & obedientiam, in una ex religionibus per sedem apostolicam approbatis.
- 5 Religiones approbate sunt quatuor sancti Basilij sancti Benedicti, sancti Augustini & sancti Francisci.
- 6 Regula mendicantium sunt quatuor.
- 7 Concilium Tridentinum concessit omnibus monasteriis & domibus tam virorum quam mulierum etiam mendicantium exceptis fratrum sancti Francisci capucinarum & eorum qui minorum de observantia vocantur, ut deinceps bona immobilia possidere liceat.
- 8 Canones districtius inhihent, ut aliquis novum ordinem vel religionem adinveniat vel habitum novae religionis assumat.
- 9 Equites & Hospitalarij Sancti Ioannis Hierosolimitani emittunt tria vota & sunt religiosi.
- 10 Milites militiarum regularium & Hospitalarij qui matrimonio utuntur sunt religiosi secundum quid.
- 11 Eremitia subsunt Episcopo, gaudent privilegiis clericorum, quando habitum assumunt ab Episcopo.
- 12 Professio est duplex, expressa & tacita, ad expressam plura requiruntur primo in proficiente in quacunque religione decimus sextus annus expletus.
- 13 Secundo, quod non minore tempore quam per annum continuum post susceptum habitum in probatione steterit.
- 14 Limita in ingrediente militarem religionem.
- 15 Item excipio religionem clericorum societatis Iesu.
- 16 Tertio, requiritur ex parte recipientis quod fiat in manibus superioris masculi.
- 17 Quarto, quod superior requirat consensum sui conventus vel consilium.
- 18 Quinto, Quod professio fiat uni ex religionibus approbatis in monasterio sive claustrum monasterij.
- 19 Sexto, quod fiat simpliciter de tribus votis, obedientia castitate & paupertate per quacunque verba.
- 20 Septimo, In virginibus deo dicandis ut ante professionem Episcopus vel Vicarius, vel aliquis eorum sumptibus ab eis deputatus exponit virginis voluntatem diligenter in monasteriis ordinario iure Episcopo Subiectis ac in iis qua Romanam immediate spectant Ecclesiam, in alijs exploratio virginis spectat ad abbates vel alios prelatos.
- 21 Professionem tacitam inducunt primo annalis delatio habitus monachalis, indistincti aut indistinctissimi, aut patenter